# אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת רלב

## תמצית האגרת

**תאריך ומקום:** ד' מרחשוון תר"ע - יפו

**נמען:** הגאון ר' נתן במברגר, אב בית דין וירצבורג

הרב קוק מסביר את מנהג השמיטה: אחרי המכירה, מלאכות דאורייתא נעשות בידי נכרים, ומלאכות דרבנן בידי ישראל בשעת הדחק. בלי זה ייחרב הישוב, ויש בדבר סכנת נפשות. עם זאת שבת הארץ ניכרת: נמנעים מנטיעות חדשות ומעבודות שאינן עיקר. כעת יש צורך חדש להתיר מלאכות דרבנן בידי ישראל, כי הגיעו משפחות עניות מתימן שפרנסתן מעבודת האדמה.

### עיקרי הדברים

- מנהג השמיטה אחרי המכירה.
- שבת הארץ ניכרת.
- צורכי פועלי תימן.

**נוסח האגרת עם ביאור**

*בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ז' מ"ח תר"עין.

לכבוד ידידי הרב הגאון המפורסם, צדיק ונשגב, אוצר חמדה מוהר"נ[4] באמבערגער [הרב נתן במברגר, רבה של וירצבורג] שליט"א[5], אבד"ק[6] ווירצבורג יצ"ו[7].

יקרת כתר"ה[8] מועש"ק[9] נח העבר הגיעני, ושמחתי כי בא לידו האתרוג. כן קבלתי התמורה ומסרתי להמשלח.

וע"ד[10] השמיטה. כך הוא המנהג, שמלאכות שהן מהתורה, נעשות ע"י[11] נכרים. אחר שמוכרין את הקרקע, ע"פ[12] דרכי היתר העשויים לזה, ומלאכות שהן דרבנן נעשות במקום דחק ע"י ישראל, וישנם כמה מחמירין שעושין הכל ע"י נכרים. ובאופן אחר א"א[13], כי ע"י

---

1 ב"ה - ברוך השם

2 עה"ק - עיר הקודש

3 ת"ו - תבנה ותכונן

4 מוהר"נ - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות נ (כגון נתן / נחום / נפתלי / נחמן) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

5 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

6 אבד"ק - אב בית דין קהילת

7 יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה

8 כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו

9 מועש"ק - מוערב שבת קודש

10 וע"ד - ועל דבר

11 ע"י - על ידי

12 ע"פ - על פי

13 א"א - אי אפשר

איסור הסחורה בלבד יעלה ההפסד למליונים, ויחרב כל הישוב כולו ח"ו[14], ויש ממש סכנת נפשות בדבר. מ"מ[15] ניכרת ב"ה שבת הארץ, בכמה דברים שאינם עיקר הישוב שמונעים מעבודתם, וכן מנטיעות חדשות נמנעין, ומ"מ[16] עולה השביעית להוצאה רבה לכמה אכרים, מה שהם צריכים לשכר נכרים לעבודה שהיו יכולים לעשות בעצמם. וכעת יש הכרח חדש להתיר מלאכות דרבנן ע"י ישראל אחר המכירה, כי באו משפחות רבות מתימן, [עולים מתימן שעבדו כפועלים במושבות] עניים מרודים, יראים ושלמים מאד, וכל פרנסתם היא מעבודת האדמה בתור פועלים, ואין דנים אפשר משא"א[17].

פרטי הדברים יראה כת"ר[18] במכתבי הנדפס, ובס' שבת הארץ, [ספרו של הרב קוק על הלכות שביעית, שיצא לאור בתר"ע] שאקוה לשלח ליד כתר"ה כשיצא מהדפוס בקרוב בעה"י[19]. והנני בזה ידי"ע[20] דוש"ת[21] באה"ר[22] מקודש,

**הק' אברהם יצחק ה"ק**

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

14 ח"ו - חס ושלום
15 מ"מ - מכל מקום
16 ומ"מ - ומכל מקום
17 משא"א - משאי אפשר
18 כת"ר - כבוד תורתו
19 בעה"י - בעזרת השם יתברך
20 ידי"ע - ידידו עוז
21 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
22 באה"ר - באהבה רבה